

ANKICA HOŠEK

Zavod za kineziološku antropologiju
Fakulteta za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

Izvorni znanstveni članak
UDC 345.3 : 301.16 : 796.1/9
Primljeno 10. 11. 1987.

SLOBODAN UZELAC

Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu

**NEKE RELACIJE IZMEĐU ASOCIJALNIH I
DELINKVENTNIH OBLIKA PONAŠANJA I
VRSTE SPORTSKE AKTIVNOSTI OMLADINE**

delinkvencija / omladina / vrsta sporta / socijalizacija / diskriminativna analiza

Na uzorku od 761 ispitanika, muškog spola, u dobi od 19-27 godina, državljana SFRJ, registrirana je učestalost 40 djela koja pripadaju asocijalnim, antisocijalnim i delinkventnim oblicima ponašanja, bez obzira na to kada su počinjena i da li su bila otkrivena ili ne. Registrirana je i učestalost angažiranosti u nekoj od 13, odnosno 19 vrsta sportske aktivnosti, uključivo i neangažiranost u sportu. Na temelju rezultata kanoničke diskriminativne analize sportskih grupa u prostoru devijantnih oblika ponašanja utvrđeno je da je sport, kao jedan od zastupljenijih aktivnosti mladih, osjetljiv na intenzitet i modalitete devijantnog ponašanja i da je socijalizacijska uloga sporta, danas, u jugoslavenskom društvu veoma slaba.

1. UVOD

Iznalaženje relacija između karakteristika koje omeđuju bavljenje sportom i karakteristika delinkventnog ponašanja znači bavljenje pitanjem odnosa između dvaju bihevioralnih sistema. No, već ova konstatacija nužno iziskuje slijedeću: kako svako ponašanje, pa tako i delinkventno, nije samo "sistem složenih i strukturiranih oblika mišićnih i žljezdanih reakcija organizma na podražaje ili situacije", već i složeni odraz ne manje složenog i strukturiranog socijalnog prostora, ovdje ne može biti riječi o relacijama koje mimoilaze nužni socijalni kontekst. Osim toga, u ovom radu nije riječ o bilo kakvoj pa ni o uobičajenoj fenomenologiji delinkventnog ponašanja mladih, već o onoj čija specifična obilježja prepoznajemo pod uobičajenim nazivom "tamna brojka". Ovo vjerojatno upućuje na nužnost iznošenja pretpostavki prema kojima i ova specifična fenomenologija nije bez odraza na tražene relacije.

Problem kojega istražujemo smješten je, što se tiče bavljenja sportom i što se tiče delinkventnog ponašanja, u sasvim nespecifičan socijalni kontekst, što nije sasvim uobičajeno, pogotovo kada je riječ o dosadašnjim istraživanjima delinkventnog ponašanja. Ambicija je autora, naime, da respektiraju sve relevantne elemente karakteristične za cjelokupnu populaciju mladih osoba muškoga spola, a kada je riječ o njihovom bavljenju sportom ili pak o njihovom delinkventnom ponašanju nije favorizirana nijedna od inače uobičajenih statusnih ili sličnih sklopova karakteristika.

Većina radova koji tretiraju relacije među ovim sistemima bavi se zapravo pitanjem utjecaja (i to tako da se testira uobičajena hipoteza o pozitivnom utjecaju) bavljenja sportom na delinkventno ponašanje. Pri tome se iznose osnovane pretpostavke iz kojih je lako prepoznatljiv mogući i visoko vjerojatni pozitivan utjecaj sportske aktivnosti na

delinkventno ponašanje bilo na planu prevencije ili pak u vezi s problemima razrješavanja već manifestiranog delinkventnog ponašanja. U nizu argumenata koji obrazlažu osnovanost ovih pretpostavki spominje se, npr., kao izvorište potreba za potvrđivanjem kada je riječ o sportskoj aktivnosti ali i kao snažan etiološki element delinkventnog ponašanja; s razlogom se nabrajaju brojni razlozi zbog kojih je upravo sportska aktivnost izuzetno pogodan sadržajni okvir procesa odgoja, preodgoja, socijalizacije, resocijalizacije, integracije, reintegracije...napose maloljetnih delinkvenata obuhvaćenih bilo kojim od inače brojnih vidova tretmana.

Pitanjima relacija između bavljenja sportom i delinkventnog ponašanja, a posebno u vezi s pozitivnim utjecajem sporta na takvo ponašanje bave se mnogi radovi u svijetu i kod nas.

Specifično pitanje koje se otvara ovim radom tiče se mogućih relacija između različitih asocijalnih, koji uključuju i delinkventne oblike ponašanja i različitih vrsta sportske angažiranosti omladine, pri čemu pod vrstama podrazumijevamo različite sportske grane i discipline.

U našim uvjetima nije publiciran niti jedan rad koji bi se bavio upravo ovim pitanjem, ali u radovima nekih naših i drugih autora u svijetu lako prepoznajemo istraživački kontekst kojemu ovaj rad pripada¹.

U skladu s rezultatima tih istraživanja moguće je postaviti hipotezu da je sportska aktivnost pogodno sredstvo za socijalizaciju ličnosti, naravno pod uvjetom da se njome pojedinac počeo baviti u onom periodu života kada je sklop ličnosti uopće moguće mijenjati. Pri tom se još mora pretpostaviti da je sportska aktivnost bila dovoljno velikog

¹Mraković i Hošek, 1973; Hošek, 1972; McElroy, 1980; Petrović, Momirović i Hošek, 1973; Segrave, 1980...

volumena i intenziteta da bi mogla stimulirati proces socijalizacije. Takmičarski sport je, naime, aktivnost koja zahtijeva ulaganje velike količine vremena i truda, poštivanje vrlo određenih pravila i normi ponašanja, ali pri tom omogućuje i zadovoljavanje niza primarnih i sekundarnih motiva što je važan preduvjet za efikasnost procesa socijalizacije. U vezi toga Hošek, Petrović, Momirović i Horga, 1982, postavili su hipotezu da je intenzitet sportske aktivnosti važniji generator socijalizacije od vrste sportske aktivnosti. Međutim, ukoliko se školski uspjeh definira kao element efikasnosti socijalizacije, onda ima osnova i za pretpostavku o negativnoj interakciji procesa socijalizacije i nekih vrsta sportova, kao što su nogomet, boks i rvanje, za razliku od većine drugih sportova koji imaju pozitivan efekt, kao što su odbojka, košarka, atletika, skijanje, veslanje i sportska gimnastija (Gredelj, Hošek, Momirović, Petrović i Tarbuk, 1973). Po svemu sudeći socijalni stavovi i vrijednosni sustav koji su prisutni u različitom kontekstu u različitim sportovima ipak mogu proizvesti i različite efekte u procesu socijalizacije ličnosti. Zbog toga je utvrđivanje relacija između vrste sportske aktivnosti i manifestnih oblika asocijalnog i delinkventnog ponašanja još jedan pokušaj identifikacije stanja i odgojne vrijednosti sporta u SFRJ.

2. METODE

Analize su provedene na dva uzorka ispitanika, oba izvučena iz populacije zdravih i pismenih muškaraca, državljana SFRJ, u dobi od 19 do 27 godina, koji žive u bilo kojem dijelu naše zemlje i poznaju srpski ili hrvatski jezik.

Prvi uzorak sastojao se od 761 ispitanika. U ovaj uzorak uključeni su svi ispitanici koji se ili ne bave sportom ili se bave onim sportovima kojima se bavi više od 1% muške populacije ove dobi u našoj zemlji. U drugi uzorak čiji je efektivan iznosio 798 ispitanika uključeni su i ispitanici koji se bave s nekoliko sportova kojima se bavi više od 0.05% populacije iz koje je uzorak izvučen. Smatralo se da se ispitanik bavi sportom ako redovito trenira i nastupa na natjecanjima, bez obzira na razinu natjecanja i bez obzira na rezultate koje pri tom postiže. Broj ispitanika u svakoj grupi bio je približno proporcionalan broju onih koji se tim sportom bave u cijeloj populaciji iz koje je uzorak izvučen.

U prvom uzorku grupe su formirane ovako:

(1) ne bavi se	(.313)
(2) nogomet	(.474)
(3) košarka	(.045)
(4) rukomet	(.021)
(5) odbojka	(.014)
(6) stolni tenis	(.013)
(7) atletika	(.014)
(8) biciklizam	(.017)
(9) boks	(.014)
(10) streljaštvo	(.014)
(11) skijanje	(.014)
(12) karate	(.018)
(13) ostalo	(.026)

U zagradi su navedene proporcije ispitanika u svakoj grupi.

Struktura drugog uzorka izgledala je ovako:

(1) ne bavi se	(.298)
(2) nogomet	(.452)
(3) košarka	(.043)
(4) rukomet	(.020)
(5) vaterpolo	(.006)
(6) tenis	(.008)
(7) odbojka	(.014)
(8) stolni tenis	(.013)
(9) atletika	(.014)
(10) biciklizam	(.016)
(11) judo	(.010)
(12) boks	(.014)
(13) streljaštvo	(.014)
(14) automobilizam	(.007)
(15) skijanje	(.014)
(16) plivanje	(.007)
(17) sportska gimnastika	(.006)
(18) karate	(.018)
(19) ostalo	(.025)

Kod svih je spitanika, pod posebnim uvjetima koji su osiguravali potpunu anonimnost, primijenjen upitnik za registraciju ovih 40 modaliteta asocijalnog, antisocijalnog i delinkventnog ponašanja:

- (1) bježanje iz škole (BEZI)
- (2) ponavljanje razreda (PONR)
- (3) napuštanje škole (NAPS)
- (4) skitnja i besposličarenje (BESP)
- (5) saobraćajni prekršaji (SAOP)
- (6) bježanje od kuće (BEZK)
- (7) kockanje za velike sume (KOCK)
- (8) siledžijsko ponašanje (SILP)
- (9) opijanje u društvu (PIOD)
- (10) opijanje u osami (PIOS)
- (11) kretanje u lošem društvu (DRUZ)
- (12) posluga motornim vozilom (AUTO)
- (13) nanošenje lakših tjelesnih povreda (LTPO)
- (14) krađa motornog vozila (AUTK)
- (15) udruživanje u delinkventnu grupu (BADZ)
- (16) nevratanje posuđenog novca (NEVR)
- (17) krađa u trgovini (KRTR)
- (18) oštećenje tuđe imovine (STET)
- (19) namjerno izazivanje požara (PALI)
- (20) odupiranje službenoj osobi (ODSL)
- (21) džepna krađa (DJKR)
- (22) pušenje marihuane (MARH)
- (23) oštećenje društvene imovine (DRIM)
- (24) prevara (PNVC)
- (25) korištenje lažne isprave (KLIS)
- (26) sudjelovanje u tuči sa razbijanjem predmeta (RAZB)
- (27) krađa novca ili predmeta iz zatvorenog prostora (KRHR)
- (28) korištenje ili preprodaja ukradenih predmeta (PREP)
- (29) potajno uzimanje velikih svota novca (NOVC)
- (30) krađa novca ili drugih predmeta (POTN)

- (31) uzimanje sredstava za omamljivanje (LSD)
- (32) silovanje (SNOS)
- (33) nanošenje teških tjelesnih povreda (TTPO)
- (34) teška krađa (KRPR)
- (35) uzimanje teških droga (DROG)
- (36) izrada lažnih isprava (ILIS)
- (37) nasilno dolaženje do droge (SDRG)
- (38) sudjelovanje u tuči koja je imala za posljedicu teške povrede ili smrt (SMRT)
- (39) razbojnička krađa (SONP)
- (4C) provala (KASA)

Od svih je ispitanika zatraženo da navedu da li su ova djela otkrivena ili nisu i da označe period života u kome su ta djela počinili. Zbroj otkrivenih i neotkrivenih djela, bez obzira na period života u kome su počinjena, tvorio je varijable kojima je procijenjeno neprilagođeno ponašanje².

Položaj grupa u prostoru što ga omeđuju vektori ovih varijabli određen je pod klasičnim modelom kanoničke diskriminativne analize. Osim koeficijenata kanoničke diskriminacije izračunate su i kanoničke korelacije između linearnih kombinacija varijabli za procjenu neprilagođenog ponašanja i linearnih kombinacija tih varijabli projiciranih u prostor sportova. Značajnim su smatrane one funkcije kod kojih je pogreška pri odbacivanju hipoteze da je neka kanonička korelacija, u populaciji iz koje je uzorak izvučen, stvarno jednaka nuli bila manja od 0.05. Za značajne diskriminativne funkcije koeficijenti parcijalnog učešća varijabli u njihovom formiranju normirani su tako što je maksimalni koeficijent apsolutnog učešća neke varijable fiksiran na 1.00. Centroidi grupa na tim funkcijama izraženi su u metrici koeficijenata diskriminacije. Ishodišna točka nije pri tom fiksirana na nulu. Međusobni odnosi grupa opisani su i Mahalanobisovim udaljenostima njihovih centroida u cijelom prostoru varijabli za procjenu asocijalnog, antisocijalnog i delinkventnog ponašanja³.

3. REZULTATI

Relacije između 40 indikatora nesocijaliziranog ponašanja, koje varira od asocijalnog preko antisocijalnog do delinkventnog ponašanja, s orijentacijom u području sportskih aktivnosti, analizirane su pod vidom i na način koji dozvoljava numerički nevisoka, ali i statistički i saznajno značajna kanonička korelacija između ova dva skupa podataka (.37). Ovaj, kao i podaci o koeficijentima

diskriminacije sportskih grupa u prostoru kriminoloških varijabli (λ^2), te podaci o vrijednostima Bartlettovog χ^2 testa, stupnjeva slobode (df), vrijednostima F testa (F) i pogreške pri odbacivanju nulte hipoteze (Q) i postotku intergrupnog varijabiliteta koji je objašnjen indikatorima nesocijaliziranog ponašanja (%), navedeni su u tabeli 1. Sklop funkcije koja najbolje diskriminira sportske grupe naveden je u tabeli 2, a centroidi grupa na toj diskriminativnoj funkciji u tabeli 3. U tabeli 4 su Mahalanobisove udaljenosti između grupa izračunate na temelju svih informacija koje emitiraju kriminološke varijable u cijelosti.

Iz ovih podataka mogu se izlučiti slijedeće konstatacije:

- (1) Sport, kao jedna od zastupljenijih aktivnosti mladih, osjetljiv je na intenzitet i modalitete devijantnog ponašanja;
- (2) Uzorci asocijalnog ponašanja različito su distribuirani po vrstama sportske aktivnosti;
- (3) Najveća distanca u modalitetima asocijalnog ponašanja je između onih koji se bave rukometom i onih koji se bave skijanjem;
- (4) Rerezentanti uzoraka asocijalnog ponašanja koji diskriminiraju rukomet od skijanja su uzimanje teških droga, u kontekstu bavljenja rukometom, i nasilno pribavljanje droge, u kontekstu bavljenja skijanjem;
- (5) Asocijalno ponašanje koje u ovom sklopu reprezentira uzimanje teških droga obuhvaća još i nanošenje teških tjelesnih povreda, teške krađe i džepne krađe, a ono koje reprezentira nasilno pribavljanje droge obuhvaća još i nasilno oduzimanje novca i predmeta, teške provale i silovanje⁴;
- (6) Ostali sportovi, uključivo i kategoriju onih koji se ne bave sportom, raspoređeni su između ovih ekstrema i grupirani oko centroida dobivene funkcije koji iznosi -.15.

Na temelju ovih i rezultata dobijenih u istraživanjima Momirovića, A. Hošek i Uzelca (1987) potrebno je iskazati ozbiljnu sumnju u socijalizacijsku ulogu sporta općenito, a posebno jugoslavenskog⁵. Čini se da je aktualna programska i društvena organizacija većine sportova, iako deklarativno uvijek afirmativna, stvarno potpuno indiferentna na moralne i etičke norme i opće sisteme vrijednosti koje, izgleda, postoje samo i jedino u tzv. pedagogiji fizičke kulture. I dok je većina sportskih organizacija okupirana samim sobom ili nečim što je sasvim izvan suštine sporta (kao što su politička i društvena afirmacija, materijalna dobra i sl.), vulgarizirajući put do sportskog rezultata do neshvatljivih razmjera, socijalni razvoj samih

²Raspon, aritmetičke sredine i interkorelacije ovako formiranih varijabli mogu se naći u radu Momirovića, A. Hošek i Uzelca, 1987; O. Petak, 1987. analizirala je učestalost svih djela, posebno onih koja su otkrivena i posebno onih koja nisu, za dob do 14. godine, od 14. do 18. godine i nakon 18. godine. Latentna struktura ovog skupa varijabli biti će priopćena u jednom slijedećem radu.

³Zbog malog broja stupnjeva slobode homogenost matrica kovarijanci pojedinih grupa nije mogla biti testirana.

⁴Učestalost uzimanja lakih i teških droga u ispitanom je uzorku veoma mala, pa te varijable same po sebi nisu značajne za formiranje diskriminativne funkcije. Njihovo visoko parcijalno učešće u formiranju ove funkcije posljedica je njihova relativno visokog unikviteta i njihove povezanosti upravo s onim stvarnim mjerama delinkventnog ponašanja koje su im pridružene u sklopu diskriminativne funkcije.

⁵Autori još nisu naišli na istraživanja provedena u nekoj drugoj zemlji koja ne bi govorila upravo u prilog socijalizacijske funkcije sporta.

Tabela 1. SVOJSTVENE VRIJEDNOSTI (λ^2), KANONIČKE KORELACIJE (ρ), χ^2 , STUPNJEVI SLOBODE (df), TEST ZNAČAJNOSTI DISKRIMINACIJE (F, Q) I POSTOTAK INTERGRUPNE VARIJANCE (%)

	λ^2	ρ	χ^2	df	F	Q	%
1	.160	.37	502.016	480	1.046	0.05	22.7
2	.135	.35	393.333	429	.917	0.05	18.7

Tabela 2. SKLOP DISKRIMINATIVNE FUNKCIJE

VARIJABLA	F1	VARIJABLA	F1
1 BEZI	.00	21 DJKR	-.29
2 PONR	.04	22 MARH	.01
3 NAPS	-.07	23 DRIM	-.01
4 BESP	.04	24 PNVC	-.13
5 SAOB	-.01	25 KLIS	-.12
6 BEZK	.03	26 RAZB	-.11
7 KOCK	-.02	27 KRHR	.14
8 SILP	-.00	28 PREP	.01
9 PIOD	-.03	29 NOVC	.10
10 PIOS	.02	30 POTN	-.13
11 DRUZ	.02	31 LSD	.04
12 ALTO	.03	32 SNOS	.25
13 LTPO	.03	33 TTPO	-.33
14 AUTK	.07	34 KRPR	-.23
15 BADZ	.11	35 DROG	-1.00
16 NEVR	.02	36 ILIS	.11
17 KRTR	-.07	37 SDRG	.65
18 STET	.08	38 SMRT	.04
19 PALI	.08	39 SONP	.59
20 ODSL	-.00	40 KASA	.39

Tabela 3. CENTROIDI GRUPA NA DISKRIMINATIVNOJ VARIJABLI

	SPORT	F1
1	Ne bavi se	.14
2	Nogomet	.01
3	Košarka	-.08
4	Rukomet	-2.52
5	Odbojka	-.26
6	Stolni tenis	.24
7	Atletika	.20
8	Biciklizam	.13
9	Boks	-.08
10	Streljaštvo	-.04
11	Skijanje	.95
12	Karate	-.16
13	Ostalo	-.17

sportaša prepušten je, izgleda, isključivo njihovim genuinim i porodičnim karakteristikama.

Relativno mali broj ispitanika u oba sporta koji zauzimaju ekstremne pozicije na diskriminativnoj funkciji, ne čini opravdanim bilo koji pokušaj generalizacije dobijenih rezultata na ljude koji se tim sportovima bave ili na rad trenera i ostalih ljudi odgovornih za pedagoški rad, usmjeravanje i izbor i formiranje vrijednosnog polja. Od mnogo je većeg sociološkog i psihološkog interesa sama struktura diskriminativne funkcije. Sportovi se, naime, ne razlikuju ni na kojoj varijabli bliskoj prvoj glavnoj komponenti indikatora neprilagođenog ponašanja, dakle na varijabli koja bi se mogla kao neka mjera intenziteta tog ponašanja. Naprotiv, sportovi se razlikuju na latentnoj dimenziji koja diferencira različite modalitete delinkventnog ponašanja, tako da je, zapravo, centralni položaj na toj varijabli možda najnepovoljniji, jer je definiran približno jednakim učešćem delikata koji definiraju i lijevi i desni pol ove varijable. Pod tim vidom izrazito je nepovoljan položaj velike grupe onih koji se bave nogometom, a i položaj više od trećine ispitanika koji se ne bave nikakvim sportom.

Kako je konfiguracija vektora koji omeđuju prostor manifestacija neprilagođenog ponašanja takva da praktički svi modaliteti tog ponašanja leže u jednom jedinom hiperkvadrantu prostora definiranog latentnim dimenzijama asocijalnog, antisocijalnog i delinkventnog ponašanja, sklop dobijene diskriminativne funkcije, u mnogo je čemu neprirodan i stvarno moguć samo ako se sportovi ne razlikuju po općem intenzitetu neprilagođenog ponašanja onih koji se njima bave ili ne bave, već samo po prevalenciji nekih oblika tog ponašanja. Prema tome, pravi je problem i u ovoj analizi sličan onome koji su postavili Momirović, Hošek i Uzelac (1987) ispitujući veze između neprilagođenog ponašanja i intenziteta bavljenja sportom. Taj je problem pogotovo potenciran činjenicom da je diskriminativna moć ove funkcije slaba. U kontekstu diferencijacije sportova i, posebno, diferencijacije sportaša od nesportaša ovaj se problem svodi na pitanje zbog čega se sportaši tako malo razlikuju od nesportaša, te zbog čega i one male razlike koje su statistički značajne leže na funkciji, koja u suštini samo opisuje različite vrste delinkventnog ponašanja nešto jače zastupljene među sportašima jedne grupe sportova, a nešto manje među sportašima neke druge grupe sportova koji, za kompenzaciju, češće čine neke druge vrste krivičnih djela.

A. HOŠEK S. UZELAC Neke relacije između asocijalnih...

Odgovor je, po svemu sudeći, isto toliko jednostavan koliko i neprijatan. Zbog više razloga, od kojih neke valja posebno spomenuti, sport u nas takav kakav je sada, nije instrument socijalizacije ličnosti.

Da se ne radi o specifičnom efektu grupa, koje su zauzele ekstremne pozicije na diskriminativnoj funkciji, već o tome da ta funkcija stvarno odražava stanje sporta u nas, vidi se i iz rezultata analize u kojoj je skup sportova

proširen na 19, uključivanjem i onih sportova kojima se bavi više od 0.5% ispitane populacije. Rezultati te analize navedeni su u tabelama 5 do 8. Kako se vidi iz tabele 6 sklop diskriminativne funkcije ostao je praktički nepromijenjen. Prema tome, zaista ima smisla razmotriti zbog čega varijable izvedene iz indikatora neprilagođenog ponašanja, projicirane u prostor sportskih disciplina, proizvode funkciju u kojoj je svaka pozicija praktički nepovoljna⁶.

Tabela 5. SVOJSTVENA VRIJEDNOST (λ^2), KANONIČKE KORELACIJE (ρ), χ^2 , STUPNJEVI SLOBODE (df), TEST ZNAČAJNOSTI DISKRIMINACIJE (Q,F) I POSTOTAK INTERGRUPNE VARIJANCE (%) NA PROŠIRENOM SKUPU SPORTOVA

	λ^2	ρ	χ^2	df	F	Q	%
1.	.20	.41	745.583	720	1.035	0.05	19.96
2.	.16	.37	602.781	663	.909	0.05	15.25

Tabela 6. SKLOP DISKRIMINATIVNE FUNKCIJE NA PROŠIRENOM SKUPU SPORTOVA

VARIJABLA	F ₁	VARIJABLA	F ₁
1 BEZI	.00	21 DJKR	.05
2 PONR	-.01	22 MARH	-.03
3 NAPS	.05	23 DRIM	-.03
4 BESP	-.02	24 PNVC	.00
5 SAOB	.07	25 KLIS	-.12
6 BEZK	-.04	26 RAZB	.03
7 KOCK	.02	27 KPHR	.00
8 SILP	.01	28 PREP	.00
9 PIOD	-.00	29 NOVC	-.03
10 PIOS	.00	30 POTN	.03
11 DRUZ	-.00	31 LSD	.00
12 AUTO	.04	32 SNOS	-.05
13 LPO	-.01	33 TTPO	.02
14 AUTK	.11	34 KRPR	.16
15 BADZ	-.05	35 DPOG	1.00
16 NEVR	-.09	36 ILIS	-.09
17 KRTR	-.00	37 SDRG	-.29
18 STET	-.03	38 SMRT	.03
19 PALI	-.09	39 SONP	-.19
20 ODSL	-.00	40 KASA	-.13

Iako, za hipoteze koje ćemo navesti osim očiglednog stanja poznatog svakome koji ima bliže veze sa sportskim organizacijama, pa i onima kojima je njihov rad poznat, nije moguće iz sredstava javnog informiranja, nema eksperimentalnog dokaza, vrlo je vjerojatno da uzroke ovog stanja treba prije svega potražiti u:

(1) Poremećenom vrijednosnom sustavu u našem sportu; ako je sustav bio poremećen, čini se, znatno prije nego što je došlo do moralne erozije u drugim segmentima dru-

Tabela 7. CENTROIDI GRUPE NA DISKRIMINATIVNOJ VARIJABLI (Prošireni skup grupa)

	SPORT	F1
1	Ne bavi se	-.13
2	Nogomet	-.02
3	Košarka	.05
4	Pukomet	.34
5	Vaterpolo	.07
6	Tenis	.27
7	Odbojka	.38
8	Stolni tenis	-.18
9	Atletika	-.14
10	Biciklizam	.12
11	Judo	.30
12	Boks	.34
13	Streljaštvo	.05
14	Automobilizam	4.90
15	Skijanje	-.48
16	Plivanje	-.11
17	Sportska gimnastika	-.29
18	Karate	-.15
19	Ostalo	.07

štvenog života. Rezultat po svaku cijenu, često postignut bez obzira na stvarni sportski kvalitet, stvorio je vrijednosnu mikroklimu obilato podržavanu od dijela sportske birokracije i od nje gotovo potpuno zavisnog dijela sportske tehnokracije.

(2) Nedostatku sustavnih programa usmjerenih na cjeloviti razvoj ličnosti; ponekad i u nedostatku programa pogodnih da stvarno razviju sve one sposobnosti i osobine od kojih i zavisi sportski rezultat; rad na kratki dah, katkad više

Tabela 4. MAHALANOBISOVE UDALJENOSTI IZMEĐU GRUPA

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1 Ne bavi se													
2 Nogomet	.63												
3 Košarka	1.06	.93											
4 Rukomet	2.77	2.67	2.77										
5 Odbojka	2.08	1.96	2.07	3.12									
6 Stolni tenis	.97	.97	1.20	2.98	2.22								
7 Atletika	.87	.86	1.22	2.92	2.26	.94							
8 Biciklizam	1.84	0.76	2.20	3.20	2.71	1.89	1.93						
9 Boks	2.51	2.41	2.57	3.65	2.64	2.66	2.56	3.13					
10 Streljaštvo	1.47	1.25	1.33	2.95	2.31	1.50	1.54	2.23	2.68				
11 Skijanje	3.08	3.02	3.21	4.14	3.35	3.09	3.09	3.37	3.99	3.28			
12 Karate	1.44	1.49	1.45	2.83	2.65	1.62	1.42	2.31	2.81	2.19	3.37		
13 Ostalo	1.36	1.32	1.44	2.81	2.22	1.50	1.50	2.18	2.67	1.80	3.26	1.98	

Tabela 8. MAHALANOBISOVE UDALJENOSTI IZMEĐU GRUPA (Prošireni skup)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
1 Ne bavi se																			
2 Nogomet	.61																		
3 Košarka	1.05	.93																	
4 Rukomet	2.77	2.69	2.80																
5 Vaterpolo	2.53	2.40	2.50	3.38															
6 Tenis	1.15	1.15	1.24	2.80	2.16														
7 Odbojka	1.82	1.76	1.89	3.13	2.80	2.09													
8 Stolni tenis	.96	.91	1.15	2.94	2.47	1.35	1.87												
9 Atletika	.86	.85	1.20	2.91	2.48	1.21	1.99	.92											
10 Biciklizam	1.84	1.74	2.19	3.20	2.90	1.95	2.53	1.89	1.91										
11 Judo	2.35	2.63	2.49	3.75	3.78	2.40	3.10	2.70	2.72	3.06									
12 Boks	2.33	2.29	2.47	3.67	3.35	2.40	2.66	2.41	2.38	2.97	3.55								
13 Streljaštvo	1.42	1.23	1.31	2.98	2.34	1.51	2.19	1.41	1.48	2.22	3.24	2.61							
14 Automobilizam	5.11	5.03	5.05	5.62	5.53	4.86	5.00	5.22	5.15	5.17	5.27	5.25	5.11						
15 Skijanje	3.12	3.06	3.24	4.18	3.68	3.22	3.24	3.13	3.13	3.43	3.91	3.92	3.33	6.02					
16 Plivanje	1.78	1.71	1.43	3.34	2.55	2.08	2.68	1.84	1.97	2.15	3.09	3.07	1.66	5.30	3.24				
17 Sport.gimnast.	2.21	2.29	2.47	3.79	3.37	2.44	3.13	2.20	2.03	2.98	3.46	2.85	2.68	5.59	3.55	2.94			
18 Karate	1.44	1.49	1.46	2.82	2.57	1.73	2.47	1.61	1.42	2.31	2.26	2.67	2.18	5.33	3.37	2.08	2.52		
19 Ostalo	1.38	1.32	1.44	2.81	2.74	1.45	1.99	1.50	1.52	2.19	2.69	2.51	1.77	5.14	3.30	2.26	2.71	1.98	

zasnovan na takmičarima koji se kupuju i prodaju, nego na dugoročnom programu njihova integralnog razvoja, nije ni mogao stimulirati niti izradu niti primjenu stvarno efikasnih programa rada.

(3) Nedostatnom obrazovanju trenera, uključivši ovdje i one sa visokim i višim obrazovanjem; prakticistička orijentacija programa za obrazovanje sportskih stručnjaka na svim razinama obrazovanja nije ni mogla ostaviti dovoljno prostora za temeljito sociološko, psihološko i pedagoško obrazovanje, a žalosni nivo metodološkog obrazovanja učinio je sportske stručnjake praktički nesposobnim da prate dostignuća znanosti i zbog toga i nesposobnim za kreativni transfer znanosti u praksu.

(4) Besmislenom sustavu tjelesnog odgoja djece i omladine na svim razinama obrazovanja, koji djecu ni na koji način ne osposobljava da shvate stvarni smisao tjelesnog vježbanja i sami sudjeluju u izboru postupaka koji su primjereni postizanju jasno i razgovjetno definiranih

ciljeva; na takvoj osnovi uključivanje u trening ma koje sportske discipline i ne može značiti ništa drugo do pasivno prihvaćanje i izvršavanje naloga nedoučenih trenera i često sportski polupismenih sportskih rukovodilaca.

(5) Uloži dobrog dijela sredstava javnog informiranja kojima su, osim sportskih rezultata važni još samo skandali u sportu, što objektivno ne znači drugo do podržavanje izvitoperenog vrijednosnog sustava i još gore prakse našim sportskim organizacijama.

Sasvim je moguće da bi se pomnijom pretragom on što se zbiva u našem sportu mogli naći i drugi činioci odgovorni za ovo stanje. Međutim, sasvim je sigurno da se temeljite promjene svih uvjeta u kojima se odvija djelovanje na području fizičke kulture, stanje u našem sportu može popraviti. I, kako je teško vjerovati da će oni koji ovog stanja doveli imati volje, znanja i sposobnosti da stanje promijene, očigledno je da su promjene moguće samo ako se poduzme radikalna društvena i politička

LITERATURA

1. Gredelj, M., A. Hošek, K. Momirović, K. Petrović i D. Tarbuk (1973): Relacije između vrste kineziološke aktivnosti i školskog uspjeha učenika srednjih škola. Kineziologija, 3, 2 : 104-113.
2. Hošek, A. (1972): Utjecaj strukture ličnosti na stupanj angažiranosti u sportu i stavove prema sportu kod maloljetnih delinkvenata. Kineziologija, 2, 2 : 59-78.
3. Hošek, A., K. Petrović, K. Momirović and S. Horga (1982): Relations between sports and some factors influencing the socialization process. International Review of Sport Sociology, 17, 4 : 39-46.
4. McElroy, M. A. (1980): School Sport Socialization: A Test of Differential Effects for Disadvantaged Youth. Journal of Sport Psychology, 2, 2 : 115-123.
5. Mraković, M. i A. Hošek (1973): Razlika između maloljetnika kojima su izrečene vaninstitucionalne i institucionalne sankcije u kognitivnim i konativnim karakteristikama, stavovima prema sportu i angažiranosti kineziološkim aktivnostima. Kineziologija, 3, 1 : 83-92.
6. Mraković, M. (1970): Tjelesno vježbanje kao faktor redukcije maloljetničke delinkvencije. Disertacija na Fakultetu za fizičko vaspitanje u Beogradu.
7. Petrović, K. (1972): Društveni konflikti u prostoru sporta. Društveni konflikti i socijalistički razvoj SFRJ, Ljubljana.
8. Petrović, K., K. Momirović i A. Hošek (1973): Relacije socioloških i demografskih karakteristika i kinezioloških aktivnosti maloljetnih delinkvenata. Kineziologija, 3, 1, : 5i- 72.
9. Segrave, J. O. (1980): Delinquency and Athletics: Review and Reformulation. Journal of Sport Psychology, 3, 2 : 82-89

Hošek, Ankica; Uzelac, Slobodan

SOME OF THE RELATIONS BETWEEN ANTISOCIAL AND DELINQUENT FORMS OF BEHAVIOUR AND TYPES OF SPORTS ACTIVITIES IN YOUNG PEOPLE

Kineziologija, Zagreb 19 (1987), 2, S. 119-125, 5 Abb, 9 Lit.

Delinquency / Young / Type of sport / Socialization / Discriminative analysis /

The sample of 761 male subjects, aged 19 to 27, all Yugoslav citizens, served to study the frequency of 40 violations of the law that are classified as asocial, antisocial or delinquent forms of behaviour, regardless of time they were committed or whether they were discovered or not. The study registered the frequency of engagement in any of the 13, i.e. 19 types of sports activities, including nonengagement in sports. The results of the canonic discriminative analysis of sports groups in the space of devious forms of behaviour established that sport, as one of frequent occupations of young people, was sensitive to the intensity and modalities of devious behaviour and that the socializing role of sport in Yugoslav society today was poor.

Анкица Хошек

Институт спортивной антропологии

Факультета физической культуры Университета г. Загреб

Слободан Узелац

Факультет дефектологии Университета г. Загреб

НЕКОТОРЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ АСОЦИАЛЬНЫМ И ПРЕСТУПНЫМ ПОВЕДЕНИЕМ И ВИДОМ СПОРТА, КОТОРЫМ ЗАНИМАЕТСЯ МОЛОДЕЖЬ

В выборке, состоящей из 761 испытуемого мужского пола в возрасте 19-27 лет определена частота 40 видов асоциального, антисоциального и преступного поведения, независимо от времени совершения этих преступлений и независимо от того, открыто ли такое поведение или нет. Также проведен анализ интенсивности занятий одним из, в одном случае, 13, а в другом - 19 видов спорта, включая незанимание спортом как особую группу. На основе результатов канонического дискриминативного анализа спортивных групп в пространстве преступного поведения сделан вывод, что интенсивность и разновидность преступного поведения в значительной степени влияют на спортивную деятельность молодежи, а также, что роль спорта, как средства социализации, сегодня в югославском обществе весьма незначительна.

